

SU.ኮተ1 ተ3ተ

Պոլ. Կիւն, սիւրբու Հիւմանուանու խի-
թանա, Եանի սիւնէթ տիւրիւնիւնէ պաշ-
լանմը, տըր :

— Հասցեօրտէ իսքեան իտէն լնկի-
ւիզլէր, հարիքլտէկեան իշին, պէյն-
լէրինտէ, պրի իեանն տէֆլէրի աւարադ
եհիզ աստա ինկիւնիզ լիրաթը թօփլա-
մըշլար տըր :

— Հասունուն վեքիւի, Պէյ օշու հարիգիտե, լաթրիգիանէ իւ Անարատ Յըուծին քիլիսէփ ճիպարընա պուլունան պիւսպարըն եանմըշ օտուղունու պիլիթրմէք իշին Բօմաա պուլունան Հասուն հագրէթլէրին , թէլէկրաք քէշիտէ իյլէմիշ վէ միւշարիէյճ հագրէթլէր տաթի, մէզքիւր պիւսպարըն եւնի տն ինչարը իշին հագրատ 11,000 լըրաս պուլունմագա օտուղուն պիլիթրմիլ տիթ :

— Գահերտան պիտի րիտիկննէնէ-
գարնն, խորովի Մըսըր հազընթէրի,
Պէշ ոչլու հարիթգէտէկէսնը իշին, իս-
կէնտէրիյտէն, մէքիւլաթ եիւքիւն իքի
գըթա կէմի եօլա չըգարթմըշ տըր :

— Ընեմ կենիւ Ֆազլ Մուսթա-
ֆա բաշա հազըլթէրի, Չամլըճատա
վազը զօնազարընտա, Սատըազամ'
հազըլթէրինէ, Եուրայի տէվլէթ ըն-
յիսի բաշա հազըլթէրինէ վէ սայիր մէ-
մուրինի զիրամ' հազարաթընա միւ-
քէմմէլ պիր զիեաֆէթ քէշիտէ էյլէմիշ-
լըր տիր :

— Բայց եւ վէ Ինքերիւ աւ նաման
սիւսիւրիթա գումբաննալարը թարափըն-
տան իրաւ զըլընմըշ օտն իւշ նէֆեր
էշի խըպըլէր պու կիւնէրտէ Տէր սա-
ստէթի վասը օմուշլար տըր : Պուշլար
մէզըիւր իբի գումբաննալարըն : Պէյ
օղլու հաթիգիտէ նէ գատար զարար ու
իւսն իթմիշ օլտուշլարընը քէֆշիտէ-
Տէքեր տիր :

— Այլ տակ իյէ էյի մալիւմաթ քէսպ
 Կաւն տայրիւրէրտէ գավինն պիտիոհիւ-
 տիկինէ նէգարինն, Խըտիվէ Մըսորըն
 Կէջիւք մախտուսի Մէհմետ Թէվֆիք
 Իսաա հազըրթլըրի, Վիէննանա վասըլ
 Դաւադտա, Վիէննատաքի Սալմանաթը
 Դէնիյէ սէֆիրիշայտարէֆէնտի հազըրթ-
 էրի, Իւք էվէլէ միւշարիւէյհ հազըրթ-
 էրինէ վիդիթա վիրմէհէնէք իմիշ, քի-
 յա, Իւրավէլէն պիտիոհիւտիկինէ նէգա-
 րին, Խըտիվէ Մըսըր հազըրթլըրի, հէր
 Կէ գաստըր մախտուլմինի, Յազըլ Մուս-
 Թաֆուր իրաա հազըրթլըրիյինն քէրիմէսի
 Իլէ էվէնտիրմէք իսթէ միշ իսնէ, ու
 Կապտէ մուվաֆֆաք օլաւսեւաճաք իմի,

— Նաորը քի պիտի որսնէ իտիքս Բու-
մէլէի տէմիր եօլու տմէլի եւ թը սիււաթ-
է իւրի վարտըրը մադտա տըր : Ինէն
ռմիր եօլ , պիւր արապա թառիգին տէն
իպարէթ օլաճաղը տաւն , էսկի Վաւն տէր
էլսիլ գումրանե տաընըն տիւզէլ թտիրթ-
միշ օլտուղուն եօլուն եարքըս քէտտիրի-
ճէքտի տիր , Ինէն զումրանեա եալընըզ ,
ստորտէն իքի արապա իշլէե էաիւրին
չէին , քէօրիլէլի կէնիշ պըրտադորթ-
մադտա տըր :

— Պէտժուլու հարիզ մահէլէրն եւ-
իտէն ինչաօր զըմընտա թըրթիպ օ-
ւունան բըլան խիթամիէդիւր օյմուչ օյ-
ուղուտնան, պիր քաչ կիւնտէն Սւլի-
իաշա հազրէթլըրնէ թազտիմ օլունա-
նազ տորր: Մէզբիւր բըլանան Նէզարէն,
Պէտժուլունուն տօղրու հօլու, Իբնէհ-
տըրէհմաւ պիր ճատտէ օլաճազ վէ ա-
լըր պաշալէն ճատտա եօլ իսէ, կնիշ-
պըր ճէյտան օլուպ, մէզբիւր մէյտտան,
Զըրլմպէ բազարընտան պաշալեբաշա,
Ինէն եաբըլան եօլու վէ Ռիփի պաշընա
իշէհէք վէ օրաապն տախի ինկիլիզ
միֆարէթլաւէիսի Եանընտան կէչիպ,

Ի Կալեօնճու գուլլուղու վէ Թաւրտ պտ-
շընտան թա Թագսիմտէքի թալիմմէյ-
տանընա գատար կիտէճէք տիր :

— Լէվըն՝ Հէրբըտա եապըւան պիբ
մէքթուուպա նէգաբէն, կէչէն սաւը կի-
ճէսի, պիբ թաղըմ՝ խրորըզլար, Բան
կալթի իւէ ֆըրիթ, օյ աղասընտա, 100 ք-
թօր Պ. . Նին պիբատէրի իւզըկէնէ հիւ-
ճիւմ իտէրէք, սաաթընը, կիւսիւշտէն
եափըմըչ էնֆիլէ, գուլթուսուսուկ մէ ագ-
ճէ չըզգասընը չալմըչլար տոր. . մէգ-
քիւր. մէքթուուպա եաղան տէր քի, ֆէր-
տասը կիճէսի, այնի սաաթմէ մէ այնի
մահլէտէ, խրորըզլար պէնի տախի գու-
լաթմըլար, լաքին պէրէքեաթ վիրսին
քի գաշարաթ, . եաղընտա պուլուռնան
պիբ տաաթմուսուս խանէսինէ սըզընտըմ,

— Իշ զու ճուճա կիւնիւ, Ղատրբ,
քէօյէ իշէէն վարօրլարտան պիրիսի,
տէրունինտէ տօթիմ քիշի պուլունան
պիր սանտալը պաթըրմուլ տըր. մէրգու-
մանտէն եւալնըջ իքէ նէֆէրի գուր-
վալունուզ, տիկէր իքի նէֆըրի պօղուլ-
մուշտուր:

— Տիւնքի կենն Սալմաթօմրուգ տա
Էրմէնի տէլի գանլըսընըն պիրի գարա-
սէվտաեա ուղրաեարագ , քէնտիսինի
պուչագլէ վուրուպ էօլտիւրմիւլ տիւր :

— Հէր չէտէ պիր խայրէքսիք տէ-
յիւ տիր տէրէր. Պէտօշլու հարիքիստէ,
պիւստէն միւթէնափուզ նուփուսան թէ-
նէք օլտուղու ճիւղէնին մալիւսի տըր,
Թահհազ օլունտուղունա կէօրէ, պուռ-
արն նըքքընտան զիւտատսի, խըքսըզ
իւ խային մագուրէսիստէն իմիշ. պու-
տուրէթլէ, Պէտօշլու խայրէքիւրազիւ ա-
տմէր երիզիւստէն խէլաս օլմուշ օլու-
տըր :

Եանազմը հանասընտա, ալ լծը եհտի
 Երբըսզ, պիբ ճէսիմ խանէեհ սօգու-
 ուպ, եա սանսըլըն սնտախթարարը-
 ը լծլէլիմ էթ, եա եօխտա սէնի լծէ-
 Էթ իտըրիզ տէյի խանէ սահհպինէ պալ-
 թա ասմըլլար իսէ, խանէ սահհպի, մա-
 տամ քի եանանագ, տահա էյի քի սիզ
 սըլըն, վէ կիտէյիմ պազազ զիյզըմէթ
 էլէլտէ կէթըրէեհիմ տէեհպ, կիթմէ
 ինտէ, խըրըզլար, սանսըլլարը ա-
 րաքէն, ամէշ խանէյի իհաթա իթմիշ
 լլտուղունտա, գաշանագ օմուշլլար
 սէ տէ, գաշամանըպ իլէրիտէ եան-
 ըլլար, մէյեր խանէ սահհպի, գաբու-
 արը քիլիթլէյիպ, գաշմըշ իմիշ:

Ո՛ր է համաւ քրեաֆէթիոնտէ պիլիք ,
պիլ տիշէհլինին սաաթընը ալմագ իւզրէ
Եօրտօնունա էլ սալտըզը հալտէ , էյ-
էճէ իքիսինինտէ լաշէսի պուլունմուշ
տուր :

1) Կէնքն բազար կուհեր, պիր պա-
 րա իշխնտե, եանմըւ քիւլ օլունւ պիր
 ստեմ էօլիւսիւ չըգարըմըւ վէ էւզէ-
 փնտե ալթուն, ինծի, եիւզիւք, վէ
 քնէէէ տայիր խայլիճէ էշեա պուլուն-
 ոււ տուք, մլլըր աթէւ էթրաֆըրը ա-
 ըըն, պաճասնն իշին, ազուլթուէ ի-
 շի, վէ էլինտե ալթուն քիստի իշ պիր
 աամալ էօլիւսիւ պուլունուիւ իսէ տէ,
 օլմիւլ խըրըզը, սալիր պիր խըրըզ
 օլմիւլ վէ պունե միւլմաիւլ բէք ջոզ
 էլիւր միւլեանէտե օլունմիւլ տուք ։
 (Աւանդել)

— Բէ յի նամ զազգեթաննն պէեանը-
նն նէզաբնն Րուսիա իմբբաթօրու հաշ-
եթէրի, Պաաաապիտաաա եօլնուուա
բգրաաաաաա, իսթանպուլ կէրիպ,
աթր հազրեթի Շահաննէէ վիզթա
իբրնէ ք իմիչ:

սօյուսու վէ պատէհու Մատրիտտէ Ֆը.
լանսա սէֆիրի պուլունան, Աննաթօ ա.
զալարընտան Մ. Ա. Տօյֆ Պարօ վէֆաթ
իլէտի :

Պապը Աւի նէգոտիստէ Ֆրանսա սէ-
ֆիրի նապա ու թայեհն օլունմուշ օլան
վիքօնթ աը Լա կերօնիւր, յուլիս իյ-
թիտաւնտա, Տէր սաաւոթթէ կիթմէք
իւզրէ պուրատան եօյա չըդաճադ տըր
Գուրազլըդ տէվամ իթմէգտէ տիր
Բաթէ 18 յաճէ

Իմբերավթօր հաղրելթլերի պու սա-
պահ, վիւթլա մէհլիսինէ ըրեհասէթ
իյլէմիշ րոր, Միւլարիլէյհ հաղրելթլէ-
րի, աղահըգ նամիդան պուլունմադտա
իսի :

ԹԻԻ ՃՃԱՐԻՅԷ

1947-18

Գրական/հրատարակչական
ԲՆԱ

10 8/8

Լիաթը 10.000 պապեռա
Մէշկոու մայ, 652.000 պապեռա
Պոկադալսկի երկրամէջքէ վէ գալի
Գօգօրօգ արանմագտա, ասորատուն թէս-
իմ օլունմագ իւրդէ

31

Մարտի 18, 1925 թ. .
 Պէրէքէթլի եղալուր Կէտիկի սէպէպին-
 տէն, պողատալար զիեպտէ տուրկուն օ-
 ռուպ, Ֆիեաթլար տախի տիւշտիւ .
 Բամուգ տիւշմէտէ . Ստանթ քամու-
 ղու .
 Կիւրճիւ Բամուգու .
 90 տան 93

ՄԱՐԲԱՑԻՅԻ

	Լճերը	18	յանդե-
Էսճամբու աւաւմիջէ աչըլ		53	1/4 տէն 3/4
« » գաւթ.		53	տէն 53/16
Օսմ. իսթիզ. (69)	աչըլ.	63	3/4 տէն 64
	Բաշէ-	18	յանդե-
Պարսաքքի ֆօն աչըլ			72.85
» » գաւթ.			72,62/1
Իթաւեա ֆօն. աչըլ.			59.90
» » գաւթ.			59,20
Օսմ. իսթիզ. (65)	գաւթ.		375.
Էսճամբու աւաւմիջէ աչըլ.			53.65
» » գաւթ.			53.43

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՌԵՍՊԱԲԼԻԿԱՆ
ԳԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱՌԱՊԱՐԿ

Հանրաճառ 6 Աղյուսակ գաղափարներ . . . 59-03
» 8 Սահմանափակ պայմաններ . . . 58-40
» « Էն երևաքեք » . . . 58-10
» « Էն աշխարհ » . . . 57-40
» « Սահման 5 » . . . 57-40

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԹՕԳԱԹ:
Թողալի՞ 27 մայիս 1870
... Միւտլի՛Ֆ:

Իշխերիսմից միւնստիպէթի իւ պիր ագ
 իւ տտէթ պու լառուա քալրպ իսթանպուլա
 էլէճէկիմանէ , պուրա միլլէթուաշարը-
 լըրն հալիսի միւմքին մէրթէպէ զագէ-
 թայի միւթէպէրէնիգէ իլան իթմէք վէ
 իլլէթիքիվէր քաթլարն նազալլի տիգէ
 իսթալարըն պիր տդուա պու թարաշլու
 ա հիմմէթ իթ մէլէթիքի րէճա իթմէքլիլի
 էնտիմճէ պիր պօրճա առտ իթմիշիմ տիր ,

Թագաւոր չէ՛րի, չէր թարափոսն
ռազար ի՛նչ գուշառըմբշ վէ սալով չե-
նալ թարափընըն եարը գըմըն աշագ օ-
ռուպ, պիտ տէրէ իշնետ պուլունտըր,
տաշ տաղը թարափըրընըն հավար չօգ
իւ գէլ վէ չե՛քփարար տորը. պուրս մա-
նէլէլէլէրինտէ չէի երմէլէլէր տաքին օ-
ռուրաբ. լաքին ալէտէվնէ չէ՛հրի, հա-
նար իսթանպօլուն կիպի իւ հնէտար տէ-
իլ իսէ տէ, էթրափընտու պուլունան
պաղաւթ վէ պաղաւթէր վէ իւոստոսի իլէ
իմալ թարափընտաքի ու գուն տէլէ. քի
պաղաւթի, իլէ միւ գէյտէն օրուպ, տէ՛Ֆա-
ռար պիր եեր օլմաշէ տուրը, վէ ծէնշլ
նալունգըն (Իրիսի գետ) գօրաթը տէօրթ
թարափա եանըմբշ օրուպ, սուլարն
քէսթթի վէ կիւգէլիլի, Թագաթ իշն
պիր չէրէ՛Ֆ սայըլաալիլիլէր, է՛հալսիս չա-
նըզան վէ աշագէլէօ տոր. մէտէնիլէթաէ
է՛ սանաթտա իլէրուտէ պուլունանլար
երմէլէլէր տորը. կէնին զուլում ու թէ-
պատի չէր վաքարթ չէօգլէրի իւ գէրիէ-

պիտ Գալըն փերտէ չէքմէք արգուսիտէ տիր . Ֆուգարա վէ զուսֆա պիր Գալ նուՖուգքեաք զվաթըն թէնսարիր ալ խընտա էզիմէքտէ տիր . վէ էթմէք մէ սէլէսի օրթատա Գալմըչ իբէն , ըլեզ վէ մէտէնիլէթ մէսէլէսի իւզերինէ միւ . իտալաա իտէնիլեր , հիւ եօգ տուր տիմէն մէ պիլն , բէք ալ տըր տիմէլէ Ճէսարէթ իտէրիմ : Էջալինիս սյալըջ իլունսիւն հիւնէ էքսիմէքտէ տիր . իսթմսպօլու ճէր Մինասեան Պալուս Ա . Սենէքերիմին , 1836 թարիրինտէ պու թարաֆլաա իլմ . տիլն եօլճուլու զուն ժուրնալը (Որադըրու թիւն Ճանապարհորդութեան , իգ . պիտէ , Հօման Հալօք թապխանէսիտէ պասըմըժ 1839 տա) , թօգալմաա 2000 խանէ երմէնի վէ 200 խանէ երմէնի Գալ . թօլնի իշար իտեր իսէ տէ , պունտան 23 սէնէ ագտմէ եազլան հիւքիւմէթ թէՖթէրլէրինէ նէլպրէն , 1600 խանէլէ ինմիլ վէ չնմտի իսէ անճագ 1100 խանէ գատար էրմէնի , 200 խանէ գատար պապական վէ 3-6 խանէ տարի բրօրթէսթան վար տրի :

[illegible]

Միլիթճէ պէօլէ պիր զինեթի Թօգաթ
չլին իլք տէֆա օլմուշ օլտուղունտան,
լիլիներ հէր էրմենիլերին գալպլերի ազ-
մասիրու թիւն բուհու իլէ թահրթ օ-
նունտու, վէ պիզ տախի զինեթիին նագ-
ինի պիր ազմէֆասսա սուրէթտէ նագլ
լիլէֆէ իլին, աֆվըրզը տիւրլիլք, Սա-
հաշարլը Գերի Առաջնորդ Ս. Հայրի քի-
սետէ Ս. պատարագ թագտիս իլլէմուպ,
իւէսսիր պիր քարոզ վերոի, վէ սասթ
բաստէլերիտէ, էհալի, Ոսթեան վարժա-
անըտու ճժժ օլուպ, օրատան տախի
էթաի պիրտէն էօնլերինտէ 16 ՚էֆէր
պիլքըրպար վէ 14 նէֆէր դասլիլիլէր
լտուղուն հայտու, վէ մէթլէվ չծնու-
արը տախի ազգալիլ երզլէր թէրնիլիմ
տուրէր, Սիվաս իււէֆասրթքը հագ-

[illegible]

նուն վէ Առաջնորդ հայրին իսմինէ կեց-
ցէիւր սէօյլէիսպ, հէրսի պիւր ալոզ կեց-
ցէ՝ Սահմանադրութիւն եւ կործանի՝ եւ
ու պետութիւնը պարզաբար խաթմ
քլամ իյէտիւր վէ տաղսլուրար։
Գու զինէթտէ պալունմայ թէ-
նէզգիկ իթմմիւնէր իտիւնէ, Գեր. Ա.
ռաջնորդ Ս. հայր վէ միւլէթ միւլէպէ-
րանընտան Ասանեան Մարտիրոս էֆէն-
տի, Գառնէման Յակոբ էֆէնտի, Սէֆէր-
եան Յարութիւն էֆէնտի, Արգարեան
տիրայթլու մարտաւրէր վէ Ղայրիհիւմ
հայրը պուլունուպ էհալնի թէշլիք
վէ քէնտիլէրին տախի սահմանադրասը-
թլուրը պէշան իյէմիւնէր տիր-
Հէլէ պու պապտէ Ասանեան Մարտիրոս
էֆէնտիին իթտիյի ղայրէթ վէ թէշվի-
գաթ ալորճա թէշէքքիւրէ շայէսթէտիր-
... էֆէնտի, մէքթուպումու չօզ-
ուզսթմամաթ իչի, չիտիլիք պուլ գա-
տար իլէ իզթիիթա իզթէր, ղայրէթ ալ-
միւլէպէրինիգտէ նէշր իյլէմէնիգէ լոճա
խտերմ. վէ թօգաթ տա իճչա օլան գուլմ
ու թէատախլաթ իւզէրինէ տիգգաթա
շայան պիր պէնտ կէլէճէ հաֆիւմ սիգէ
իրսալ իթմմէյէ սէօզ վէրիւմ.

Ղայրէթ ինիգի չէքէն տաթլարընը
տան իսմանաօլու պիր Եօճու, **

Գառնակերեան Գրիգորիկ աղանձն
օգուտուղու նույժ գուն սուրէթի տիր ,
Հայե՛ր ,

Մայիսի 24-երորդ օրը ինչև յոգական զօ-
րութիւն մը ունէր որ ամենուդ ալ սրտեբը
իրարու հետ միացունելով, այսչափ հազա-
րաւոր Հայեր հոս հաւաքեց. ինչ կը նշա-
նակէ Ձեր այս հաւաքումը. ինչ հետեաներ
համար այսչափ բազմութիւնը եկաք այս
դպտոր եկաք: Զօրութիւն մը՝ որ բոլոր
աշխարհը կը մղէ դէպ ի հոն ուր կ'առաջ-
նորդէ դարուս ոգին, զօրութիւն մը՝ որ
կենանք կուտայ ճնշեալ ազգերուն, կը շար-
ժէ Թմարէ ժողովուրդները, իրաւանց պաշ-
պնստութեան ծայրը բռն կուգիմ, անոր իմա-
ցին մղուիմ մը հաւաքեց զձեզ հոս տունը
այն շէնք ու փրկաւէտ արշայտօր որ մայի-
սի 24 ին ծագեցաւ Հայութեան հորիզոնին
մըայ. դարերէ հետէ ցրտացած Հայ սրտելը
տաքցուց, վառեց զանոնք եւ սկսան բա-
բախել, կենդանութեան նշան առաւ եւ ա-
մենազուն բերնէն արտագրաւ բառ մը լսելի ե-
ղաւ, այն է Սանտիագոյութիւն Սանտա-
հայրութիւն:

Մայիսի 24-ը օրը Հայուն օրն է՝ հուժ-
րական օր մը՝ յորժամ մեր արիւնը կրօղ
Խուրքիարեակ գրեթէ բոլոր եղբայրներն իս-
կ միանան դաշտերուն մէջ եւ շուրթին ի-
շուրթին ուխտեր կը ձօնեն ազգային իրա-
ւանց պաշտպանութեանը անձնուիրաբար
աշխատելու եւ մեր Սգեստապատ վեհապե-
տին միտ հաւատարմ մնալու համար, ին-
քովստեմէ՝ որ ի բազմազն հետէ եռապետու-
թեան ծանր լուծին ասկ ճշուած ազգային
բարխաւութեան յոյսը երազ մը կը համա-
բեր, յանկարծակի շարժմամբ մը կը զարթ-
նու, կը թօթվէ իր վրայ ծանրացած լուծը
եւ լիակուրծն ձայնով Սահմանադրութիւն
կը գոչէ՝ եռապետութեան արիւնքաբաշ-
խութեամբ իր ոտքին տակը հոգիւտելով կը-
պատէ եւ կը փութայ սոյն հանդիսավայրը
տառաջին անգամ պարզել Սահմանադրու-
թեան իրկարար գործը։ Այս հանգիւնը նոր
է ի գոկիւնցւոյն համար, ցորվնտեւե շուր-
տաւորիական նոր շարժման մը արդիւնքն
է այս, 1869ին ծնունդն է այս, ինքովի
ժողովուրդը եռապետութեան համար ծնած
ըլլալը ակնրեւ կը զրցնէր ։ Այս տես-
նեմ այսօր որ ամենուր ալ դէմքերուն վրայ
ուրախութեան նշող մը կը փայլի՝ նոյն իսկ
քնութիւնն ալ ամէն կերպով կուզէ շքեղա-
ցուեալ այս հանդէսը եւ կարծեա թէ երկ-
ուն պարզութեանը կուզէ իր ժպիտը խառ-
նել մեր ուրախութեանը հետ, Սյո՛ հոս
քնութիւնը կուրախանալ մեզի հետ, հոս
Հայաստան իր որդեկաց սէրն ու լիութիւ-
նը տեսնելով, փոխանակ դադն արտասուաց
ուրախութեան արտասուք կը թափէ, հոս
այս զայիս մէջ ժողովուրդը կուզէ թոթ-
վել եռապետութեան զարբան շղթայները,
հոս ժողովուրդեան իրաւունքը ճակատ
ցուցնէ եւ կը յայտնէ թէ ինք յաւիտեան
պիտի առէ եռապետութիւնը ու պիտի սի-
նէ Սահմանադրութիւնը, ինքիւնայնքը,
3 000,000 չափ ձեր Հայկական եղբայրները

դր դիտեն ձեր այս չարժույթները, և Տաճարատան չորս կողմերը զրուած արձագանք կուտան այսօր իրարու կեցցէ՝ Ազգ և Սահմանադրութիւնն ալաղ լիկով, ուրեմն պէտք է որ դուք ալ անոց զգանցմանդ պատասխանէք ։ Բայց զի զեղենին բարոյն ու ճշմարտին հակառակորդը բաւական չը սեպէր այսչափ ժամանակէ հետէ ձեր վրայ տարածած իշխանութիւնը եւ կուզէ որ իր այգակործան յաղթանակը յաւիտեան կանգնէ Եւդոկիոյ մէջ ։ ուստի ձեր ամեն քայլափոխներուն առջեւ արգելքներ չարտուած պիտի տեսնէք, սակայն մի վրատիք, իննեւտասներորդ դարը ձեզի հետէ, և ձեր ձայն ամեն կողմեր կրնայ արձագանք գտնուիլ ։ Կայսրի պարտադրի ու այսպիսի ժամանակի մը մէջ անտարբեր կենալով ամօթ եւ նահատակեք է չայ անուան ։ ուրեմն թող մեր միաձայն աղօթական ըլլայ՝ « Բորժանի՛ Եւսպիստութիւնը, կիցցէ Սահմանադրութիւնը՝ հոս, ձեռն ի ձեռն միասերեան ուխտեան նոյն այսօր՝ թէ կործանին եւ ապետութեան կանգնած արգելքներն, պատնէշները, եւ իթէ հարկ ըլլայ, անոնց աւերակներուն տակ փորենք մեր գերեզմանները ։ Սիրելի չայրեւակիցներս, ա՛յ գործունէ ժամանակը եւկած հասած է մեզի համար ։ հայկենիք մեզնէ մեծ յոյսեր կանկալէ, այսպիսի ազատ ու սահմանադրական ժամանակի մը մէջ թողու որ ազգային գործերը մէկ քանի անձանց ձեռքը իաղապիք դառնան, թողո՛ւ որ յստաշգրիմութեան ընթացքը խափանելու համար թու մեր կանչելին եւ տգիտութեան խաւարը պտտէ Եւդոկիոյ հորդոցն, ասիկայ անկերելի յանձանք մ'է մեզի համար մեծ յանձանք մը տալուդս ողբուն դէմ ուրեմն համար դատախազ կը կանգնին, Աստուած, չայրենիք, ապագայ սերունդը եւ մեր Օգոստափառ վեհապետին մեղի չնոր հաճ արտօնութիւնները ։ Երիտասարդութիւն Եւդոկիոյ, դուք աւելի լաւ կը հասկընաք իմ սիրտս ու խօսքերս ։ ձեր վրայ մեծ պարտականութիւն մը կը ծանրանայ երբ որ Եւդոկիան տակաւին հեծէ իր թշուառ վրեժակն մէջ, դուք պիտի ըլլաք անոր կործանման պատճառը, որովհետեւ դուք տեսաք անոր գլխուն վրայ սգառնացող վտանգը, դուք պարտաւոր էք դարման տանելու ։ Ուրեմն ձեր առաջին գործը թող ըլլայ սահմանադրական ոգին տարածել ձեր մէջ ։ օրինաւոր Ազգ Ժողով մը ունենալ որ պատասխանատու ըլլայ Ժողովուրդին եւ պարտաւոր անոր գործերը կարգադրելու ։

Ե՛ւ ուրեմն, երիտասարդութիւն Եւդոկիոյ, ել ու ամփոփուէ Սահմանադրութեան զրօշակին ներքեւ, յստաջ անձիբ ապաւելով ազիտութեան կանգնած թուրքերը ռոտակալին ընկող իւրաքանչիւր յարուստած ազգելեւորը եւ նոր ուսով ոգեւորուած մէկ ձեռքովդ ոտքիդ տակը առ ագիտութեան սարսափելի ձիւաղը որ կուզէ յաւիտեան տիրել Եւդոկիոյ մէջ ու միւս ձեռքովդ ալ Սահմանադրութեան զրօշակը բարձրացուցած յստաջ անձիբդ դէպ ի՛նչայրեւեաց աւերակները, Վօրն չայապաքին գիրիկը զիմելու համար ։ Ասկէ առջի տարիները մեր թշնամիներուն ու յետադիմութեան բտեւկամաց օրերն էին, թող այս օրս ալ մեր օրն ըլլայ ։ թող այս դաշտս ալ Արտաշուր դարձը ըլլայ մեզի համար՝ ազգակործան տգիտութեան ու եռապետութեան դէմ յստաջ քայլելու համար, թող մեր յստաշգրիմութեան շնանաբանն ըլլայ կեցցէ՝ Ազգ ։ Սահմանադրութիւն, թող մեր զէնքերն ըլլան ուսմանըն ու գիտութիւն, մեր բերդերը՝ դպրոցները, մեր զինուորները՝ դպրոցի աշակերտքը, մեր առաջապահները՝ Անձրեկներութիւնը, ու մեր պաշտպանն ալ՝ մեր առատագրութիւն եւ ազատամար կայսրը Սուլէյման Ապա-իւլ-Ազիզ խան, որուն երկրակեանս պարգեւեցան Երկիրք ։

Եւ շողիւ Գրէգոր Կ. Դաւանդեբեան
24 Մայիս 1870

Երուանդեան Տիգրան ազանըն օգու
տու զու նութգուն սուրէթի տիր :

Աղերև հանդիսականք,
Ներեցէք ինծի, որ ոչ հասակիս փոքրու-
թեանը եւ ոչ ալ լեզուիս թօթովախօսու-
թեանը նայելով, արտիս եռանդին կը հնա-
յադղիմ եւ կը համարձակեմ Ձեր առաջը ել-
նելով երկու խօսք ընելու: Էս իմ ճառիս
մէջ չառ վը կեցցէնք չը պիտի պօսամ որ
ծախահարու թիւիւնք ընէք, ճարտասանա-
կան հարաւորչդ ձեւեր ալ չեմ կրնար գոր-
ծածնի, այլ ձեզի պարզ կերպով պիտի խօս-

մի քանի պարզ նիւթի մը վրայ, բայց անպիսի նիւթ մը, որ ընդհանուր մարդկութեան ուշադրութեանը առարկայ եղած է եւ հետեւաբար ձեր սլ ուշը գրգռելու իրաւունք ունի: Սահմանադրութիւնը բաւոր հնչուած ամեն մէկ վայրկեանին, սիրտն ստատիկ կը յուզուի, ուրախութեան թնդումով կը տրորոխէ աւ ես ալ ձեզի հետ մէկտեղ կազաւակնեմ «Լեզցեցէ՛ Սահմանադրութիւնը», բայց կը խորհիմ միանգամայն թէ՛ այս Սահմանադրութեան խորհուրդը յաջորդ ո՞վ էր, ինչպէս ծնաւ ասիկա շայտք մէջ, ինչու համար ասկէ 20 տարի յառաջ շայտք չունէր Սահմանադրութիւնը, եւ հիմա ունի: Եւ կը տեսնեմ որ Սահմանադրութիւնը, շայտք երկնակամարին վրայ շողչողող այլ արեգակը՝ լուսաւորութեան ծնունդն է ուստի ես ալ իմ բոլոր գորութեամբս կազաւակնեմ լո՛յս, լո՛յս, լոյս տուէ՛ք մեզի, Եւդոկիացի՛ք, եթէ՛ սրտանց կը սրիէք Սահմանադրութիւնը, լո՛յս տուէ՛ք պատասխանեմ, եթէ՛ կուզէք որ՝ Սահմանադրական ոգին յորդադր յորդի կենդանի մնալ մեր ազգին մէջ: Եթէ՛ ուսմունք չի սովորեցունէք մեզի, Չե՛ր այս բոլոր կեցցէները պարապը պիտի երթան. երբ որ պատանեկութիւնը երիտասարդութեան յաճող է, ու աղջային գործերու ակտիւք խառնուի, Սահմանադրութեան ոգին ըմբռնելու կարող չպիտի ըլլա՛նք, ու մեծ չլսաւ պիտի տեսնէ Ազգը, մեր տղիտութեան երեսէն: Ինչպէս որ այս օրուան օրս, տգիտութեան ձեռքը Եւգոկիացեղին կրած հարուածները եւ տեսած չլսանքները աչքերնուս առաջնէ են: Ուստի, Եւդոկիացի՛ք, եթէ՛ կը հաւատաք որ ձեր իրաւունքները պաշտպանողն ու պարտականութիւնները ճանչցունողն Սահմանադրութիւնն է, պէտք է որ մոռնա՛նք, թէ՛ Սահմանադրութիւնը գործադրողն ու առաջ տանողն ալ ուսմունքն է եւ խօսելիք նիւթս ալ նոյնն է: Ուսմունք տուէ՛ք մեզի ուսմունք, դպրոցները մտքերնուդ մի՛ հանէք որ աղջային փրկաբար Սահմանադրութիւնը ժողովրդին օգտակար կերպով գործադրել տալու կարող ըլլա՛ք, որ ձեր սիրելի Սահմանադրութիւնն ալ մէկ քանի եռագլուց ձեռքը խաղալիք չի դառնայ: Ազնիւ հանձնարականք, դուք Եւդոկիոյ շայ ժողովրդին մտնէն եռանդուն, աշնու, եւ աղգասէր մաքր կը կազմէք: ուստի խօսքս ձեզի ուղղելով կըսեմ. ես Եւդոկիոյ բոլոր պատանեաց կողմէն կը խօսեմ, ուսմունք սովորեցունցք մեզի, եւս աշխատութիւնները մի՛ խնայէք դպրոցին համար. ըսէ՛ք ինձի, կազաւակնեմ, ըսէ՛ք, չը պիտի խորհիք բնա՛ք քիչ մ'ալ դպրոցին համար. պատասխանեցէ՛ք ինձի, բայց ի՞նչ թէ՛ չոր խօսքով, այլ գործե՛ով: Այն թող այս հանդիսաւայրու՞մէջ ալ որ 1870 թուականին մայիսին 24 ին, Եւդոկիոյ շայ պատանեկութիւնը ելաւ այս ատենար, Սահմանադրութեան կեցցէի աղաղակներուն մէջ փոքրիկ ճիչ մ'ալ ինքը արձակեմ եւ աւտունէք, ուսմունք, պօռնաց, Եթէ՛ մեր ձայնը չի լսելու զարնէք յորդոց յորդի պիտի պատմուի այս օրուան իշխատակը, եւ պիտի ըսուի թէ Եւդոկիոյ շայ պատանեկութիւնը, իր լեզուն թոթով կառնութեանը չի յայտնող էլաւ ուսմունք ուղեգ ու ժողովրդից զլացաւ իրեն: այն ատեն ձեր թոռները պիտի գան ձեր գերեզմաններուն վրայ ու հոն ախտի տեսնին ձեր արատաստակը, ու փոխանակ ծաղկանց փունջներու, անէծքները պիտի թափեն հոն ու երթան: շայտք հիմա Սահմանադրական ազգ մ'եղաւ չնորհիւ Բարեխնամ Կայսեր Սուրբեան Ապտիւլ Ալիք խանին. ուստի աշխատինք որ Սահմանադրական ազգի մը թէ ու թիւններն ունենանք, եւ այն ալ ի՞նչպէ՞ս կրնայ ըլլալ, եթէ՛ ոչ դպրոցներուն համար աշխատելով, հոն պիտի սովորի ձեր տղայքը թէ ի՞նչպէս պէտք է որ սիրեն իրենց ազգը, իրենց հաւատքը, իրենց հայրենիքը եւ իրենց Բարեխնամ Կառավարութիւնը. ինչպէս պիտի պաշտպանեն իրենց իրաւունքները, եւ ինչպէ՞ս պիտի կատարեն իրենց պարտականութիւնները: Կը վերջացընեմ իմ խօսքս, կրկնելով ձեզի որ եթէ՛ Սահմանադրութեան աղէկութիւնները ճանչցանք էք ու անոր գործադրութեանը սրտանց կը փայտաբեր, դպրոցները յառաջ տարէք, որ մենք ալ մէկ քանի տարիներ վերջը հոս գալով կեցցէ՛ Ազգային Սահմանադրութիւն աղաղակած ատեննիդ՝ մենք ալ պարծանօք արձագանք տանք միաբանքն ըսելով, եւ կեցցէ՛ լուսաւորեալն Եւդոկիոյ:

